

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
 Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
 Кафедра соціології та політології

УЗГОДЖЕНО

Декан ФЛСК

Наталія ЛАДОГУБЕЦЬ

«18» 10 2022 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Анатолій ПОЛУХІН

«18» 10 2022 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

«Порівняльна політологія»

Освітньо-професійна програма: «Політологія»

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 052 Політологія

Форма навчання	Сем естр	Усього (годин/ кредитів ECTS)	Лекції	Практ. Заняття	Лабораторії	Самостійна робота	ДЗ/ РГР/ К.р	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна:	7	105/3,5	17	34	-	54	-	-	Диф.залик 7с.
Заочна									

Індекс: РБ-8-052/21-2.1.30

СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 2 з 16	

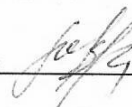
Робочу програму навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Політологія», навчального та робочого навчальних планів №№ НБ-8-052/21, РБ-8-052/21 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 052 «Політологія» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробила:
доцентка кафедри
соціології та політології

 І. Прокопчук

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри за спеціальністю 052 «Політологія» та освітньо-професійною програмою «Політологія» - кафедри соціології та політології, протокол № 12 від «05» 09 2022 р.

Гарант освітньо-професійної програми І. Прокопчук

Т. в. о. завідувачка кафедри М. Стригуль

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету лінгвістики та соціальних комунікацій (ФЛСК), протокол № 8 від «06» 09 2022 р.

Голова НМРР А. Кокарева

Рівень документа – 36
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022 стор. 3 з 17
--	--	-------------------	--

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Пояснювальна записка.....	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.....	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.....	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.....	4
1.4. Міждисциплінарні зв'язки.....	5
2. Програма навчальної дисципліни.....	5
2.1. Зміст навчальної дисципліни.....	5
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до модуля	5
2.3. Тематичний план	10
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни.....	11
3.1. Методи навчання.....	11
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	11
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет.....	12
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	12

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 4 з 17	

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Місце навчальної дисципліни. Дана навчальна дисципліна належить до циклу професійної підготовки та є невід'ємною складовою сукупності знань та вмінь, що формують професійний профіль майбутнього спеціаліста політолога, дозволить створити передумови для усвідомленого підходу до практичної роботи. Вона сприяє становленню у студентів світоглядної основи теоретичної і практичної діяльності майбутнього політолога завдяки засвоєнню знань з курсу та систематизації й узагальнення наявних у них професійних знань. Предметом навчальної дисципліни є компаративний аналіз політичних інститутів, політичних явищ та процесів різних регіонів та країн світу.

Метою вивчення порівняльної політології є формування системи знань про основні методологічні підходи до порівняльного вивчення політичних інститутів і процесів в різних країнах і регіонах світу, розуміння основних стратегій та принципів порівняльних досліджень, оволодіння основними методами компаративного аналізу.

Основними **завданнями** порівняльної політології є:

- дати студентам цілісне уявлення про специфіку порівняльної політології як науки та навчальної дисципліни;
- сприяти засвоєнню студентами знань про передумови формування порівняльної політології;
- вивчення студентами історії виникнення й розвитку порівняльної політології;
- формувати у слухачів понятійно-категоріальний апарат порівняльної політології;
- засвоєння студентами основ теорії порівняльної політології;
- формування у студентів вмінь та навичок компаративного аналізу політичних процесів, явищ, політичних інститутів.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

Студенти повинні знати: основні етапи розвитку порівняльної політології в Україні та світі; історію виникнення і розвитку порівняльної політології; поняття, види, особливості проведення порівняльних досліджень.

За результатами навчання студенти повинні вміти: працювати з підручниками і науковою політологічною літературою, працювати з бібліографією та першоджерелами, користуватися науковою бібліотекою і ресурсами Інтернету; аналізувати, узагальнювати, робити порівняльний аналіз політичних інститутів, процесів, явищ; знати основні методи порівняльних досліджень; використовувати набуті знання з курсу «Порівняльна політологія» при вивченні інших дисциплін.

Підсумкові результати навчання: (далі ПРН)

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 5 з 17	

ПРН9. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки

ПРН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

ПРН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

ПРН15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

ПРН17. Застосовувати навички та знання ведення політичних переговорів, враховуючи різноманітний контекст міжкультурних та міжетнічних відносин.

ПРН18. Здійснювати порівняльний аналіз різних політичних систем, співставлення різних політичних явищ (політичних режимів, типів політичних культур) з точки зору оцінки тенденцій їх розвитку, функціонування, типології, виявлення закономірностей.

ПРН21. Виявляти природу внутрішньополітичних та міжнародних деструктивних факторів впливу на стійкість політичних систем.

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

Загальні компетентності (далі - ЗК).

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Фахові компетенції (далі – ФК).

ФК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

ФК10. Уміння здійснювати діагностику соціальних наслідків розвитку соціально-політичних процесів та виявляти їх фактори.

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін, як «Політичні конфлікти», «Політична культура та ідеології», «Політична поведінка та політична участь», «Політичний аналіз та прогнозування», «Державне управління та місцеве самоврядування», «Вибори та виборчі системи» та є базою для вивчення подальших дисциплін, а саме: «Світовий процес та геополітика» та для написання кваліфікаційної роботи.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається одного навчального модулю, а саме: навчального модуля № 1 "Теорія та методологія порівняльної політології", якій є логічно завершеною, самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Модуль № 1 "Теорія та методологія порівняльної політології"

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 6 з 17	

Інтегровані вимоги до модуля № 1 знати предметне поле досліджень порівняльної політології; розуміти зміст основних наукових підходів до порівняльного вивчення політичних інститутів і процесів в різних країнах і регіонах світу; знати понятійно-категоріальний апарат порівняльної політології; знати основні наукові школи порівняльної політології; знати основні методи компаративного аналізу; проводити самостійні порівняльні дослідження; розуміти основні тенденції в розвитку порівняльної політології.

ТЕМА 1. Порівняльна політологія як наука та навчальна дисципліна.

Об'єкт, предмет порівняльної політології. Межі предмета порівняльної політології. Категоріальний апарат сучасної порівняльної політології: (ідеальний) тип, модель, зразок-шаблон (патерн), типологія (класифікація, таксономія), залежна і незалежна змінні і т. п. Структура порівняльної політології. Місце порівняльної політології в системі політологічних дисциплін.

ТЕМА 2. Інституціоналізація порівняльної політології.

Ідеї порівняльного дослідження політики і політичного життя суспільства у працях (Платона, Аристотеля, Полібія, Цицерона). Концептуальне значення методів порівняльного аналізу політичних явищ у працях Н. Макіавеллі, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж. Бодена, А. де Токвіля, О. Конта, Г. Спенсера, Е. Дюркгейма, Дж. С. Мілля.

Основні етапи розвитку порівняльної політології як науки. Особливості «традиційної» порівняльної політології (перша половина XX сторіччя). «Старий» інституціоналізм, його недоліки. «Нова» порівняльна політологія (50-70 рр. XX ст.).

Біхевіоральна революція. Переваги біхевіоралізму в порівнянні зі «старим» інституціоналізмом. Еванстонській семінар. Сучасна плюралістична порівняльна політологія. Критика біхевіоризму. Неоінституціоналізм. Застосування нових методів і методик порівняльного дослідження (Інтернету, комп'ютерного програмного забезпечення). Основні напрямки сучасної порівняльної політології. Порівняльні політологічні дослідження в сучасній Україні.

ТЕМА 3. Методологія і методи порівняльної політології.

Сутність та значення порівняльної методології і порівняльного методу. Виявлення загального і особливого в досліджуваних явищах. Порівняння і експеримент. Порівняння в якості «замінника» експерименту в політології. Основні методологічні проблеми порівняння: проблема «занадто багато змінних і надто мало випадків»; проблема порівняльності; проблема еквівалентності; проблема відбору; проблема універсальності; проблема вимірювання; проблема інтерпретації; проблема ціннісної нейтральності; проблема Гелтона. Способи вирішення методологічних проблем порівняння. Дослідницькі стратегії: стратегія подібностей і стратегія відмінностей. Принципи порівняльних досліджень: системність, структурно-функціональний підхід, історизм, валідність, верифікація, використання теоретичних структур, релевантність, функціональна еквівалентність. Види (методи) порівняльних досліджень: порівняльно-орієнтоване дослідження випадку («case-study»); бінарне; регіональне; глобальне; тематичне; крос-національне; крос-темпоральне (синхронічне і асинхронічне).

Основні поняття порівняльного аналізу: концептуалізація, операціоналізація, гіпотеза, випадок, одиниця аналізу, змінна, показник, критерій порівняння. Види змінних: залежна, незалежна, втручається. Етапи порівняльного дослідження. Формулювання проблеми і гіпотези дослідження. Концептуалізація. Вибір випадків і одиниць аналізу. Вибір і обґрунтування змінних. Операціоналізація. Методи збору і обробки даних. Виявлення тотожності і відмінностей досліджуваних феноменів. Верифікація гіпотез. Результати та висновки дослідження.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 7 з 17	

ТЕМА 4. Порівняльний аналіз політичних систем.

Поняття, структурні елементи політичної системи суспільства. Моделі політичної системи (Д. Істон, Г. Алмонд, Б. Пауелл, Р. Даль.). Класифікації політичних систем. Типологія Г. Алмонда: англо-американська; європейська континентальна; доіндустріальна або частково індустріальна; тоталітарна. Типологія Г. Алмонда і Б. Пауелла: примітивні, традиційні, модерні системи; мобілізаційні демократичні, мобілізаційні тоталітарні й авторитарні, домобілізаційні демократичні й авторитарні системи. Типологія політичних систем Р. Даля: закрыта гегемонія, включаюча гегемонія, конкурентна олігархія, поліархія. Типологія демократичних політичних систем А. Лейпхарта: деполітизовані, доцентрові, консоціальні, відцентрові демократії. Тривимірна типологія політичних систем Ж. Блонделя. Багатомірна типологія політичних систем і їх підтипів Ч. Ендрейна. Нові підходи до вивчення політичних систем. Неоінституціоналізм: калькуляційний підхід, культурний підхід. Напрямки інституціоналізму: раціонального вибору, соціологічний неоінституціоналізм, історичний інституціоналізм.

Функціонування політичної системи. Відносні можливості системи. Фактори, що впливають на політичну систему: географічний, соціально-економічний, культурний.

ТЕМА 5. Порівняльний аналіз політичних режимів.

Поняття, ознаки політичного режиму. Типології політичних режимів. Політична демократія, опікунська демократія, модернізована олігархія, тоталітарна олігархія і традиційна олігархія (Е. Шілз). Президентсько-мажоритарний, парламентсько-мажоритарний, парламентсько-пропорційний, президентсько-пропорційний режими (А. Лейпхарт). Режими закритої гегемонії, відкритої гегемонії, олігархії змагання та поліархії (Р. Даль). Однопартійний, військовий, особистої диктатури і расова олігархія (С. Хантінгтон). Демократичний, авторитарний, тоталітарний, посттоталітарний та султаністський режими (Х. Лінц). Режими постійні і тимчасові, нормального та надзвичайного функціонування, конституційні і неконституційні, режими функціонування правової держави, революційної законності та режими свавілля, світські, релігійні, атеїстичні, тощо (В. Якушик). З погляду форм правління: режими парламентського типу, президентського правління, монархічні, республіканські, режим надзвичайного правління і ін. Режим особистої влади, тоталітарний і диктаторський (сталінський, гітлерівський, режим Хусейна і ін.). Режим надзвичайного стану. Революційні та перехідні режими. Конституційні і неконституційні режими.

Сучасні недемократичні (авторитарні і тоталітарні) та демократичні політичні режими, їх класифікація. Параметри порівняльного аналізу політичних режимів: ступінь політичної участі, характер функціонального відношення інститутів влади до фундаментальних прав і свобод людини, принцип формування органів державної влади, наявність і статус державної ідеології, відношення до опозиційних ідейних течій, методи державного управління, тощо. Політичний режим і політична стабільність. Стабільні, середньостабільні і крайнестабільні політичні режими.

ТЕМА 6. Демократія як об'єкт порівняльного аналізу.

Поняття, ознаки, основні концепції демократії. Типології демократії: безпосередня демократія; представницька демократія; демократія співучасті; консультативна демократія; комунікативна демократія; мережева демократія; виробнича демократія. Моделі демократії Д. Хелда: «протективна» демократія, захищальна; демократія, що розвивається; модель «відмирання держави»; «змагальний елітизм»; «плюралістична» демократія; «легальна» демократія; «партиципаторна» демократія. Демократія і демократизація в порівняльно-політичних дослідженнях. Хвилі демократизації: передумови виникнення, стан й характер протікання демократизаційного процесу. Концепція Р. Даля, Ф. Шміттєра та ін. Хвилі демократизації за С. Хантінгтоном. Стадії

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 8 з 17	

третьої хвилі демократизації. «Підйоми» й «відкати» («підвищувальні» та «знижувальні» хвилі). Гіпотеза Ф. Фукуями щодо кінця історії.

Теоретичні підходи до вимірювання демократії. Порівняльний аналіз основних теоретичних підходів до вимірювання демократичності політичних систем: інституційний, процедурний, функціональний (структурний), змістовний, біхевіоралістський, процесуальний, світоглядний підходи. Індеси демократії. Індекс політичного розвитку Ф. Катрайта. Індекс демократичної дії Д. Нейбауера. Індекс демократизації Т. Ванханена. Індекс свободи «Фрідом Хаус». Індекс політичної демократії К. Боллена. Вимірювання демократії «The Economist Intelligence Unit». Ідея демократичного аудиту. Проект «Політичний атлас сучасності» та ін. «Рейтинг демократії» як інструмент порівняльного аналізу якості демократії у світі.

ТЕМА 7. Порівняльний аналіз форм державного устрою.

Поняття «форма державного устрою». Форми державного устрою: унітарна, федеративна держава, протекторат, імперія, конфедерація, союзи держав (співдружність та співтовариство). Основні ознаки форм державного устрою. Відмінності унітарної від федеративної форми державного устрою.

Сучасні тенденції розвитку унітарних держав. Централізовані та децентралізовані унітарні держави. Державні та територіальні автономії. Переваги і недоліки унітарних держав.

Сучасні тенденції розвитку федеративних держав. Національна та територіальна федеративні держави. Форми федералізму: договірні, централістська та кооперативна. Типи сучасних федерацій: конституційні, договірні і конституційно-договірні; етнічні (національні), територіальні і змішані; двосуб'єктні і полісуб'єктні; симетричні і асиметричні; інтегральні і дореволюційні, тощо. Федералізація і дефедералізація. Переваги і недоліки федеративних держав.

ТЕМА 8. Інститут глави держави: порівняльний аналіз.

Місце глави держави у системі органів державної влади. Основні різновиди глав держав: монарх та президент. Конституційний статус глави держави. Юридичні форми глави держави. Порядок заміщення посади глави держави у країнах з монархічною формою державного правління. Сучасні системи престолонаслідування: салічна система; кастильська система; удосконалена кастильська (шведська) система; австрійська (габсбурзька) система. Престолонаслідування в мусульманських монархіях. Порядок встановлення регентства та його здійснення. Особливості повноважень монарха у різних монархічних моделях. Принцип контрасигнації.

Порядок заміщення посади глави держави у республіках. Характеристика конституційних положень щодо форми та процедури президентських виборів в країнах з республіканською формою правління: безпосередньо виборцями; колегією вибірників; парламентом. Політичні, національні та вікові вимоги щодо кандидатів на посаду президента. Право висунення кандидатів на посаду президента. Терміни президентських повноважень. Можливості та процедурні вимоги щодо дострокового припинення повноважень президента. Процедура імпічменту. Обсяг повноважень президента як глави держави. Відповідальності монарха і президента як глави держави: зміст та форми.

ТЕМА 9. Порівняльний парламентаризм.

Місце і роль парламенту серед вищих органів державної влади. Парламент і парламентаризм. Компетенція парламенту в залежності від форми державного правління. Функції парламенту: легіслативна, проведення дебатів, рекрутування політичних еліт, артикуляція інтересів, агрегація інтересів, політична комунікація, контролююча, тощо.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 9 з 17	

Основні моделі організації парламентів: однопалатні та двопалатні парламенти. Особливості бікамералізму. Порядок формування парламенту. Особливості і порядок формування його палат: загальні риси й істотні відмінності. Строк повноважень однопалатних та двопалатних парламентів. Класифікація парламентів: з необмеженою компетенцією; з відносно обмеженою компетенцією; з абсолютно обмеженою компетенцією.

Внутрішня організація палат парламентів. Керівні органи. Одноосібні і колегіальні органи. Способи формування керівних органів. Парламентські комітети і комісії, порядок їх формування і функціонування. Парламентські фракції. Інші органи палат і парламенту.

ТЕМА 10. Уряд (виконавча влада) як об'єкт порівняльного аналізу.

Поняття та місце уряду в системі органів виконавчої влади. Парламентська і позапарламентська моделі формування уряду. Типологізація урядів. Партійні уряди [однопартійні та коаліційні (багатопартійні). Безпартійні (службові) уряди.

Внутрішня структура урядів. Континентальна модель. Англосаксонська модель. Глава уряду. Роль голови уряду в сучасних умовах. Заступники глави уряду. Міністри. Міністри без портфеля. Парламентські секретарі.

Компетенція уряду. Основні повноваження: у сфері державного управління; у законодавчій сфері. Напрямки нормотворчої діяльності уряду: виконання законів у відповідності до конституції, контроль за законодавчою діяльністю парламенту, делегування законодавчих повноважень уряду, зовнішньополітична діяльність, надзвичайні повноваження. Конституційно-правова відповідальність уряду: політична, юридична.

Урядова стабільність. Оцінка стабільності уряду як вирішальний показник його діяльності. Основні індикатори ефективності діяльності уряду. Порядок обчислення індексу урядової стабільності. Визначення рівня залежності між урядовою стабільністю та характером кабінету [однопартійні уряди більшості і меншості та коаліційні уряди більшості і меншості.

ТЕМА 11. Порівняльне вивчення місцевого самоврядування.

Поняття місцевого самоврядування. Суб'єкти місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування. Основні системи (моделі) організації публічної влади на місцях. Характеристика англосаксонської (англо-американської) системи. Характеристика романо-германської (континентально-європейської) системи. Характеристика змішаної (іберійської) системи. Характеристика «радянської» системи.

Структура органів місцевого самоврядування. Формування органів місцевого самоврядування. Вимоги до кандидатів у виборні органи місцевого самоврядування. Кількісний склад та термін повноважень місцевих представницьких органів. Переобрання складу місцевих представницьких органів. Порядок утворення комітетів (комісій) місцевих представницьких органів. Обрання одноособового чи колегіального виконавчого органу.

Поняття компетенції органів місцевого самоврядування. Порядок надання повноважень місцевим органам. Характеристика принципів «позитивного» та «негативного» регулювання діяльності місцевих органів. Класифікація повноважень органів місцевого самоврядування. Повноваження у фінансово-економічній сфері, у сфері охорони громадського порядку, у сфері комунального господарства, у соціальній сфері. Взаємовідносини між місцевою та центральною владою. Характеристика адміністративного контролю центральної влади над місцевою владою (адміністративна опіка, адміністративний нагляд). Форми адміністративного контролю. Судовий контроль.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 10 з 17	

ТЕМА 12. Порівняльний аналіз партійних систем.

Поняття «партійна система. Типологія партійних систем. Типологія партійних систем за М. Дюверже залежно від кількості партій: однопартійні, двопартійні та багатопартійні. Типологія партійних систем за Дж. Сарторі: однопартійна система; партійна система з партією-гегемоном; партійна система з домінуючою партією; двопартійна система; партійна система поміркованого (обмеженого) плюралізму; партійна система крайнього (поляризованого) плюралізму; атомізована партійна система. Типологія партійних систем за Ж. Блонделем залежно від кількості партій та їх положення у партійній системі: двопартійні; трипартійні; багатопартійні з домінуючою партією; багатопартійні без домінуючої партії. Типологія партійних систем за Г. Алмондом та Дж. Пауеллом: змагальні партійні системи та неконкурентні авторитарні системи.

Порівняльний аналіз ефективності одно-, дво- та багатопартійної систем. Однопартійні системи: тоталітарна, авторитарна, догматична та гегемоністська. Двопартійні системи: американська та британська двопартійність, технічна та метафізична двопартійність; досконала та модифікована двопартійність; природна та штучна двопартійність. Багатопартійні системи: система поляризованого плюралізму; система обмеженого (поміркованого) плюралізму; система домінуючої партії; атомізована (мультипартійна) система.

ТЕМА 13. Порівняльний аналіз сучасних виборчих системи.

Поняття виборчої системи. Соціологічна, соціально-психологічна та теорія раціонального вибору у порівняльних дослідженнях виборчих систем і процесів.

Основні типи виборчих систем: плюральна, мажоритарна, пропорційна, змішана виборчі системи. Порівняльний аналіз основних різновидів мажоритарної системи: голосування в два тури і з альтернативним голосом. Порівняльний аналіз основних різновидів пропорційної системи: розподіл місць по найбільшому залишку і за найвищим середнім. Порівняльний аналіз основних різновидів змішаної системи: паралельні змішані і пов'язані змішані. Вимір виборчих систем, виборець та виборча система, партії та виборчі системи, «закони Дюверже». Переваги і недоліки кожного типу виборчих систем. Становлення та трансформація виборчої системи України.

Критерії оцінки ефективності різних типів виборчих систем: критерії забезпечення представництва та рівня пропорційності / диспропорційності; теорія Е. Рейнольдса і Б. Рейнлі; теорія Т. Кіс; теорія І. Кресіної і О. Ярош; теорія К. Ерроу.

ТЕМА 14. Порівняльний аналіз політичної культури.

Поняття, компоненти політичної культури. Типи політичної культури. Політична культура в різних країнах.

Політична субкультура. Порівняльне дослідження політичних субкультур. Поперечні та кумулятивні культурні розломи (Г. Алмонд і Дж. Пауелл). Вертикальні і горизонтальні політичні субкультури.

ТЕМА 15. Порівняльний аналіз артикуляції інтересів і групи інтересів.

Функція артикуляції інтересів в політичній системі суспільства і групи інтересів. Групи інтересів як агенти публічної політики. Діяльність соціальних та політичних груп в забезпеченні інтересів. Особистісна артикуляція інтересів. Інституційна артикуляція інтересів. Структури, які здійснюють артикуляцію інтересів в окремих сучасних державах. Зміна домінуючої структури артикуляції інтересів як рух в напрямку демократії.

Моделі групової політики: порівняльний аспект. Плюралістична модель захисту інтересів. Корпоратизм як спосіб (модель) урівноваження і захисту інтересів. Патронажно-клієнтельна модель групової політики. Специфічні способи представництва інтересів. Базові моделі політичного представництва: електоральна і функціональна. Лобізм і його

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 11 з 17	

форми в різних політичних режимах. Правове регулювання лобізму і протидія лобізму. Специфічні аспекти організації інтересів і діяльності політичних груп інтересів у Європі, Північній Америці, Японії і Україні.

ТЕМА 16. Порівняльний аналіз політичної модернізації.

Поняття та етапи розвитку теорії політичної модернізації (Л. Пай, У. Росту, С. Гантінгтон, Д. Лернер, Ф. Рігс, К. Дойч та ін.). Акторна, структуралістська, фігураційна моделі політичної модернізації. Моделі політичної модернізації суспільств: органічні та неорганічні, стихійні та цілеспрямовані. Типи політичної модернізації: «органічна» або «первинна», «неорганічна», «вторинна», «відображена» або «модернізація навздогін»; ендогенна, ендогенно-екзогенна, екзогенна.

Зміст політичної модернізації: раціоналізація влади, диференціація політичних функцій і структур, централізація влади, розвиток політичної участі. Стадії процесу модернізації (С. Блек). Порівняльний аналіз традиційного і сучасного: індекси і рівні. Основні проблеми політичної модернізації: ідентифікація, легітимність, участь. Способи регулювання криз модернізації. Реформи як спосіб політичної модернізації. Революції як спосіб політичної модернізації. Проблема інституалізації демократичного транзиту і типології перехідних політичних систем. Характеристика і стратегії демократичних транзитів країн Центральної та Східної Європи. Особливості пострадянських трансформацій.

2.3. Тематичний план

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Усього	Лекції	Семінар. заняття	СРС	Усього	Лекції	Семінар. заняття	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль №1 «Теорія та методологія порівняльної політології»									
1.1	Порівняльна політологія як наука та навчальна дисципліна.	7 семестр				7 семестр			
		7	2	2	3				
1.2	Інституціоналізація порівняльної політології.	5	-	2	3				
1.3	Методологія і методи порівняльної політології.	7	2	2	3				
1.4	Порівняльний аналіз політичних систем.	5	-	2	3				
1.5	Порівняльний аналіз політичних режимів.	7	2	2	3				
1.6	Демократія як об'єкт порівняльного аналізу.	6	-	2	4				
1.7	Порівняльний аналіз форм державного устрою.	7	2	2	3				
1.8	Інститут глави держави: порівняльний аналіз.	5	-	2	3				
1.9	Порівняльний парламентаризм.	7	2	2	3				
1.10	Уряд (виконавча влада) як об'єкт порівняльного аналізу.	5	-	2	3				

		Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»		Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022				
				стор. 12 з 17					
1.11	Порівняльне вивчення місцевого самоврядування.	7	2	2	3				
1.12	Порівняльний аналіз партійних систем.	5	-	2	3				
1.13	Порівняльний аналіз сучасних виборчих системи.	7	2	2	3				
1.14	Порівняльний аналіз політичної культури.	5	-	2	3				
1.15	Порівняльний аналіз артикуляції інтересів і групи інтересів.	7	2	2	3				
1.16	Порівняльний аналіз політичної модернізації.	6	1	2	3				
1.17	Модульна контрольна робота №1	7	-	2	5				
Усього за модулем №1		105	17	34	54				
Усього за навчальною дисципліною		105	17	34	54				

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів під час вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології, як: семінар-дискусія, метод мозкового штурму, робота в малих групах, метод конкретної ситуації.

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, презентацій, самостійному вирішенні задач, роботі з навчальною літературою.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Горбатенко В. П., Бульбенюк С. С. Політична трансформація в сучасному світі : навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 160 с.

3.2.2. Мироненко П. В. Форма правління: політичні трансформації на зламу століть: монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 220 с.

3.2.3. Петришин О. О. Правові засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах та Україні: теоретико-правовий та порівняльний аналіз: монографія. Харків: Право, 2014. 192 с.

3.2.4. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія: навч. посіб. Київ: МАУП, 2006. 148 с.

3.2.5. Цурканова І.О. Політологія : Конспект лекцій з дисципліни «Філософія та політологія» для студентів усіх спеціальностей : навчальний посібник – Дніпро : УДУНТ, 2022. 102 с.

3.2.6. Прокопчук І.І. Проблема демократичного транзиту у працях французького вченого Алексіса де Токвіля// Грани.- 2021.- Том. 24.- вип. 12.- с. 30-37.

3.2.7. Прокопчук І.І. Ліберально-демократична теорія влади Алексіса де Токвіля// Наукові перспективи.-2022.-вип.1 (19).- с.221-232.

3.2.8. Морарь М.В. Політологія: навчальний посібник. Мелітополь: ФО-П Однорог Т.В., 2019. 176с.

Допоміжна література

3.2.15. Кармазіна М. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. Політичний менеджмент.2006. № 5. С.3-17.

3.2.16. Кобильник В. В. Компаративістика як галузь політичної науки: історія та сучасність. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2015. № 1(119). С. 110–113.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 13 з 17	

3.2.17. Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці XX – на початку XXI століть: Навчальний посібник / Упоряд. М. Лендьял. – Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2016. – 464 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1. Сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського - <http://nbuv.gov.ua>

3.3.2. Сайт альманаху «Грані». URL : <http://www.grani.org.ua>

3.3.3. Сайт журналу «Нова парадигма». URL: <http://www.novaparadigma.org.ua>

3.3.4. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua>

3.3.5. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.kiev.ua>

3.3.6. Сайт Українського центру політичного менеджменту. URL: <http://www.politik.org.ua/>

3.3.7. Сайт міжнародного центру перспективних досліджень. URL: <http://www.icps.kiev.ua/library>

3.3.8. Сайт українського центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

Таблиця 4.1.

Вид навчальної роботи	Мак кількість балів	
	денна форма навчання	
Модуль № 1 «Теорія та методологія порівняльної політології»	7 семестр	
Відповідь на практичному занятті	5 б x 4 = 20	
Виступ з презентацією	10 б x 1 = 10	
Написання есе	5 б x 1 = 5	
Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше	21 бал	
Виконання модульної контрольної роботи	15	
Усього за модулем №1	100	
Усього за дисципліною	100	

Залікова рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховують студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (Додаток 3).

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. В випадку диференційованого заліку підсумкова семестрова рейтингова оцінка, перераховується в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С,**

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 14 з 17	

68/Задов./D, 65/Задов./E тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки
1	03.02	18.10.22	Редоренко К. А.	<i>[Signature]</i>	

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності
1.	Галован Н.О.	18.10.22	<i>[Signature]</i>	Відсутній

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				

Додаток 3

**Відповідність оцінок у балах оцінкам за національною шкалою
(рекомендовані значення)**

Оцінка у балах												Оцінка за національного шкалою
3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	14	15	
3	4	5	6	7	8	9	9-10	10-11	12-13	13-14	14-15	Відмінно
2,5	3	4	5	6	6-7	7-8	8	9	10-11	11-12	12-13	Добре
2	2,5	3	4	4-5	5	6	6-7	7-8	8-9	9-10	9-11	Задовільно

Оцінка у балах											Оцінка за національного шкалою	
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26		27
15-16	16-17	17-18	17-19	18-20	19-21	20-22	21-23	22-24	23-25	24-26	25-27	Відмінно
12-14	13-15	14-16	15-16	15-17	16-18	17-19	18-20	18-21	19-22	20-23	20-24	Добре
10-11	10-12	11-13	12-14	12-14	13-15	13-16	14-17	15-17	15-18	16-19	16-19	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	
26-28	26-29	27-30	28-31	29-32	30-33	31-34	32-35	33-36	34-37	34-38	35-39	Відмінно
21-25	22-25	23-26	23-27	24-28	25-29	26-30	27-31	27-32	28-33	29-33	29-34	Добре
17-20	18-21	18-22	19-22	19-23	20-24	20-25	21-26	22-26	22-27	23-28	24-28	Задовільно

Оцінка у балах											Оцінка за національного шкалою	
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50		51
36-40	37-41	38-42	39-43	40-44	41-45	42-46	43-47	43-48	44-49	45-50	46-51	Відмінно
30-35	31-36	32-37	32-38	33-39	34-40	35-41	35-42	36-42	37-43	38-44	38-45	Добре
24-29	25-30	25-31	26-31	27-32	27-33	28-34	28-34	29-35	30-36	30-37	31-37	Задовільно

Оцінка у балах											Оцінка за національною шкалою	
52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62		63
47-52	48-53	49-54	50-55	51-56	51-57	52-58	53-59	54-60	55-61	56-62	57-63	Відмінно
39-46	40-47	41-48	41-49	42-50	43-50	44-51	44-52	45-53	46-54	47-55	47-56	Добре
31-38	32-39	32-40	33-40	34-41	34-42	35-43	36-43	36-44	37-45	37-46	38-46	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національного шкалою
64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	
58-64	59-65	60-66	60-67	61-68	62-69	63-70	64-71	65-72	66-73	67-74	68-75	Відмінно
48-57	49-58	50-59	50-59	51-60	52-61	53-62	53-63	54-64	55-65	56-66	56-67	Добре
38-47	39-48	40-49	40-49	41-50	41-51	42-52	43-52	43-53	44-54	44-55	45-55	Задовільно
Оцінка у балах												Оцінка за національного шкалою
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	
68-76	69-77	70-78	71-79	72-80	73-81	74-82	75-83	76-84	77-85	77-86	78-87	Відмінно
57-67	58-68	59-69	59-70	60-71	61-72	62-73	62-74	63-75	64-76	65-76	65-77	Добре
46-56	46-57	47-58	47-58	48-59	49-60	49-61	50-61	50-62	51-63	52-64	52-64	Задовільно

Додаток 4

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах
оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)